

«SHARQ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАХРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2014

ГУЛИСТОН МАТЁҚУБОВА

ОТА УЙИМ

*(Шеърлар, таржималар,
киноқисса, суҳбат,
мақолалар)*

«SHARQ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАХРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2014

УЎК 821.512.133-1
КБК 84(5Ў)
М-31

Масъул муҳаррир
Фарход ИБОДУЛЛАЕВ

Китобни безашда Қорақалпоғистонда хизмат
кўрсатган маданият ходими, таниқли рассом

Сахи ЖОНАҲМЕДОВ
суратларидан фойдаланилди.

М-31 Матёқубова, Гулистон.

Ота уйим: Шеърлар, таржималар, киноқисса,
суҳбат, мақолалар. – Т.: «Sharq», 2014.–
448 б.

Инсон борки, Ота уйи умрбод уни ўз бағрига чорлаб тура-
ди. Шу уй остонасидан бошланган Ватан Ота уйида уйғонган
меҳр ва садоқатдан улғаяди. Орзу-мақсадларга қанот беради.

Қорақалпоғистон халқ шоираси Гулистон Матёқубованинг
ушбу тўпламига кирган ҳар бир шеърда Сиз Ота уйида изла-
ганларингизни топгандай бўласиз.

Умр қарвонлари, синов ва машаққатлар, меҳр ва вафо,
садоқат ва интизорлик туйғулари ҳаёт фалсафаси билан бирла-
шиб кетганлигига шоиранинг «Тафаккур томчилари» туркумида-
ги шеърларини ўқиб гувоҳ бўласиз.

Тўпламдан жой олган таржималар киноқисса, суҳбат, мақо-
лалар Сизга мустақиллик туфайли ўзлигига қайтган элимиз,
тафаккуримизда уйғонган баркамоллик, халқимиз донолиги, аж-
додлар ҳикматининг боқийлигини англашиб туради.

Гулистон Матёқубованинг «Ота уйим» китоби сизнинг кўнг-
лингиздан чуқур жой олишига ишонамиз.

ISBN 978-9943-26-142-6

УЎК 821.512.133-1
КБК 84(5Ў)

ISBN 978-9943-26-142-6

© «Sharq» нашриёт-матбаа акциядорлик
компанияси Бош таҳририяти, 2014.

ИЖОДКОРНИНГ ЯНГИ ДОВОНИ

Таникли шоира Гулистон Матёкубованинг «Юрак билан юзма-юз» номли китобига ёзган тақризимга «Довонлардан довонларга» деган сарлавҳа кўйганим эсимда бор. Мақоланинг хулоса қисмини куйидаги жумлалар билан яқунлаган эканман: «Юрак билан юзма-юз» шеърӣй китоби Гулистон Матёкубованинг сўнгги йилларда шеърӣятда қалами ўткирлашиб, маҳорати шаклланиб, довонлардан довонларга муваффақиятли кўтарилаётганидан дарак беради.

Бу фикрнинг айтилганига йигирма йилдан ошибди. Шу муддат ичида шоира ижоднинг машаққатли ва серзавк йўлини босиб ўтди. Адабиёт зиналаридан дадил кўтарилиб, бир қанча марраларни эгаллади, эришилган ютуқларни сарҳисоб қилиб эришилажак чўққилар сари фаолиятини давом эттирди, яъни мунтазам қалам тебратиб қатор ижод довонларига чиқишга муваффақ бўлди.

Шулар ҳақида ўйлар эканман, беихтиёр атокли шоир Миртемирнинг куйидаги икки мисра шеърӣ ёдимга келди:

*Эй кўнглим, оламдан суюнчи сўра,
Довонлар, тоғлардан елдай учиб ўт.*

Бу гапларнинг «Ота уйим» китоби муаллифига қандай алоқаси бор деган фикр ҳаёлингиздан ўтаётган бўлса ажабмас. Гап шундаки, Гулистон Матёкубова ижодининг дастлабки йилларида эришган ютуқларини сўнг ҳам жадал ривожлантириб, навбатдаги марралар сари ўзига йўл очди, ўқиб-ўрганди, ижод машаққатларини енгиб маҳоратини ошириб борди. Бу тинимсиз меҳнат, изланишлар кўп куттирмай яхши самара берди, уни довонлардан довонларга «елдай учиб ўтишида», кўнгил армонлари ва орзуларини сўз санъати орқали ифодалашда парвозига қанот бўлди. Гулистоннинг ҳозирга қадар адабиётнинг турли жанрларида эълон қилган асарлари, нашр қилинган китоблари шу хулосани чиқаришга, ўйлашимча, тўла асос беради.

Шу ўринда яна бир мулоҳазани қайд этиб ўтсам, ортиқчалик қилмас. Гулистон Матёкубова ўзбек ва қорақалпоқ адабиётига тенг даражада хизмат қилиб келаётган ижодкор, «қорақалпоқнинг ўзбеги» бўлиб ўз тақдирини ижтимоӣ фаолиятини, қолаверса, ижодини шу юрт, шу ватан тақдири билан боғлаб, унинг порлоқ келажаги учун фидоӣй меҳнат қилиб юрган давримизнинг энг илғор зиёлиларидан бири. Бу фақат менинг нуқтаи назаримгина эмас, аслида қорақалпоқ ва ўзбек адабиётининг атокли намояндалари, адабиётшунос-танқидчилари ҳам бундай фикрларни Гулистон Матёкубова ижодига бағишланган мақолаларида, китобларига ёзган сўзбошилари ва тақризларида бир неча

маротаба билдиришган. Чиндан ҳам у бадий салоҳияти, обрў-эътибори хавас қилса арзигулик қалам соҳибаси.

Муаллифнинг «Ота уйим» деган навбатдаги китоби ҳам шоиранинг истиқлол йилларидаги ижодий меҳнатининг самараси ўлароқ юзага келган яхши асарларидан бири. Тўплам жанри бўйича хилма-хил: шеърлар, киноқисса, суҳбат, мақола, таржималар ва шеърят сабоқларига доир илмий-назарий лавҳалардан тузилган. Уларнинг ҳар бири тўғрисида алоҳида-алоҳида сўз юритиш, таҳлил қилиб баҳолаш мумкин эди. Бироқ мазкур сўзбоши-мақоланинг ҳажми бунга имкон бермайди. Шундай бўлса-да, китобнинг ғоявий-бадий салмоғи ва савиясини қўллаб-қувватлаган ҳолда, унинг яна икки муҳим хусусиятини муаллифнинг ижодий ютуғи сифатида таъкидлаб ўтишни истайман. Биринчидан, китоб Гулистон Матёқубованинг адабиётнинг турли жанрларида бирдай қалам тебратта олиш қобилиятига эга ижодкор эканлигини тасдиқлай олади. Бу эса муаллиф дунёқараши, бадий адабиёт соҳасидаги мушоҳада уфқининг кенг ва ранг-баранглигини кўрсатади. Бундай кўп қиррали истеъдод ҳамма шоир-ёзувчида ҳам бўлавермайди. «Ота уйим» китоби шу хусусияти серқирралиги билан алоҳида баҳога муносиб.

Иккинчидан, тўпламдан ўрин олган ҳар бир асарда жанрига қарамасдан қорақалпоқ замини нафасини сезиб турасиз, ўлка ҳаётининг турли-туман манзаралари, оламларига ҳос бетакрор ҳислатлар табиати кўринишлари дейсизми, бари-бари, чинакам миллий руҳда талкин этилгани Гулистон Матёқубованинг она юртига садоқати нақадар юксак эканлигидан дарак бериб туради. Бошқа бир ижодкорнинг қорақалпоқ колоритини бундай шакл ва мазмунда бадий ёритишга ўқувчини ишонтириш жуда қийин бўлса керак. Бу ўзгачалик, назаримда шоира ижодининг етакчи, энг гўзал фазилатларидан биридир. «Ота уйим» китоби билан танишгач, сиз ҳам шундай хулосага келишингизга ишонаман.

Ҳа, Қорақалпоғистон халқ шоири Бердақ номидаги давлат мукофоти лауреати, икки қардош халқ, икки қардош адабиёт дўстлигининг чинакам тарғиботчиси, фидойи куйчиси элимиз ардоғидаги адиба ва жамоат арбоби Гулистон Матёқубова бадий ижодда довол ошишда фаол давом этмокда, мукамал асарлар яратиб адабиётимиз хазинасини бойитаяпти. Биз унга келажакда ҳам ижод доволларини забт этишда ҳеч қачон чарчаманг ва юксак марралар сари бўладиган галдаги ижодий парвозларингиз бундан ҳам баланд, янада ибратли бўлсин деб тилак билдирамиз!

Каримбой ҚУРАМБОЕВ,
филология фанлари доктори, профессор.

Менни

ота

уһим

МУСТАҚИЛЛИК МАДҲИ

Қадр-қимматимсан, туғилган элим,
Таянч-ифтихорим, саждагоҳимсан.
Халқимнинг гурури, кўзимнинг нури,
Бизга ота мерос зар тупроғимсан.

Асрлар орзиқиб, интилиб етган,
Озодлик ҳаётнинг маъно-мазмуни.
Онгу шууримиз Кундек ёритган,
Ассалом, истиклол – эрк, иқбол куни.

Ўз тақдиримизга ўзимиз султон,
Ер ости, устида тошар бойлиқлар.
Азалдан сахийдир бу ота макон,
Улуғлиги ҳам шу хотамтойликда.

Тикланиб, бўй олган қадриятимиз,
Буюк тарихимиз баркамоллиги.
Ҳикмат эрур дину диёнатимиз,
Бекиёс кучимиз бунёдкорликда.

Мустақиллик нима, озодлик нима,
Ҳеч кимга бўлмастик тобе ё қарам.
Узоқни кўзлаган мақсадлар билан,
Ватан пойдеворин қилмоқ мустаҳкам.

Мустақиллик – ҳуқуқ, фаровонликдир,
Жаҳон ичра ортган элнинг нуфузи.
Давлатнинг бойлиги тинч-омонликдир,
Юксалиб порлаган тинчлик юлдузи.

Мустақиллик – бахтли кунларга замин,
Ёшлар давом этган, равнақ топган иш.
Янгиланиб, гуллаб ҳар лаҳза, ҳар кун,
Яна обод бўлган фаровон турмуш.

Мустақиллик – орзу-мақсадга тўлиб,
Яшаётган жасур, бахтиёр авлод.
Мустақил фикрлаб, дунёни билиб,
Ишлаган ишидан бахт бўлиб бунёд.

Биз кеча ким эдик, бугун ким бўлдик,
Унутилмас халқнинг оғир ҳаёти.
Қарамлик тобелик элга дард эди,
Эрк учун етмади курби, саботи.

Ортда энди ночор, аянчли онлар,
Мустақиллик – халқнинг орзусига мос.
Тоғдай маҳкам Ватан эришган шонлар,
Озод, обод, кўркам ҳаётга асос.

«Бизга тинчлик керак, омонлик керак»,
Ҳар юракка сингган ушбу хур даъват.
Юртбошим даъвати – энг олий тилак,
Тинчликдан куч олар мардлик, жасорат.

Ўз куч-қудратига ишонган халқим,
Ўғлонларинг саклар сарҳадларингни.
Миллий армиямиз тинчликни асраб,
Оширади буюк қудратларингни.

Биз бугун кечаги одамлар эмас,
Эл ободдир озод меҳнатимиздан.
Бизни улғайтирди бу эркин нафас,
Бизни шарафлади шу ота макон.

Ҳар қандай разил куч, ҳар қандай ғоя,
Бу йўлдан қайтара олмайди бизни.
Тараққий этган кўп юртлар олдида,
Юксакда кўрамиз давлатимизни.

Ҳушёрлик, уйғоқлик матлабимиздир.
Дўст-биродар бўлиб яшар одамлар.
Меҳр-оқибат ҳам мақсадимиздир.
Беғам, бепарволик ёт ҳар қадамга.

Халқимиз ҳурматда, ҳамжихатликда,
Яшар узоқ-яқин ўлкалар билан.
Осудалик топиб шу аҳилликдан,
Байроғи баландда юксалар Ватан.

Бағри кенг халқимнинг қўли дуода,
Сийлаб, олқишлайди Президентини.
Меҳр-ғамхўрликдан улғайсин дея,
Президент ардоқлар ҳар фарзандини.

«Азиз болаларим, кўзларингиздан
Нур олиб яшнасин бу она замин...
Маррани доимо олинг баланддан,
Давр ҳам, марра ҳам бизники бугун».

Юртбоши тилаги энг олий ҳикмат,
Ўшлар билан кўркем бу дилбар диёр.
Келажак ишонган хур, янги авлод,
Мустақиллигимизга маҳкам пойдевор.

Қадр-қимматимсан, туғилган элим,
Таянч, ифтихорим, саждагоҳимсан.
Халқимнинг ғурури, кўзимнинг нури,
Бизга ота мерос зар тупроғимсан.

1.09.2013 йил

ШУНДАЙ ЭРКИН ЗАМОНЛАР...

Она Ерга илдиз отиб ўсдик биз,
Эрк истаб, дилни уйғотиб ўтдик биз.
Халқим суйган Юртбошига суяниб,
Шундай эркин замонларга етдик биз.

Эл кўнглини келажакка кўчириб,
Дилдан ўтмиш доғларини ўчириб.
Яхши ният қушларини учуриб,
Озод, обод маконларга етдик биз.

Аждодларнинг ҳикматидан нурланиб,
Дунёларнинг нигоҳида сирланиб,
Истиклолнинг нафасидан ҳурланиб,
Йиллар оша улуғ шонга етдик биз.

Ватаннинг «Келажак овози» билан,
«Асрлар садоси»н парвози билан.
Куйи, кўшиқлари, баёзи билан,
Етти иқлим жаҳонларга етдик биз.

Юртбошимиз ҳар сўзи ҳикмат бугун,
Ўфил-қизин қалбида қудрат бугун.
Янгиланган ҳар овул жаннат бугун,
Гул бурканган бўстонларга етдик биз.